

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

(Συνεκδικαζόμενες Υποθέσεις Αρ. 5669/2013 και 5670/2013)

12 Σεπτεμβρίου 2016

[Φ. ΚΩΜΟΔΡΟΜΟΣ, Δ.Δ.Δ.]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΑΡΘΡΑ 12, 23, 28, 30 ΚΑΙ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Υπόθεση Αρ. 5669/2013

ΠΦΑΪΖΕΡ ΕΛΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΩΝ-ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ
(PFIZER HELLAS-CYPRUS BRANCH),

Αιτήτρια,

και

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Καθ' ης η Αίτηση.

Υπόθεση Αρ. 5670/2013

PHADISCO LTD

Αιτήτρια,

και

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Καθ' ης η Αίτηση.

Χ. Σατσιάς με Ν. Ιακώβου (κα), για τις Αιτήσεις.

Δ. Καλλή (κα), για την Καθ' ης η Αίτηση.

Κ. Μιχαήλ, για Ενδιαφερόμενο Μέρος.

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΚΩΜΟΔΡΟΜΟΣ, Δ.Δ.Δ.: Με τις παρούσες προσφυγές, οι οποίες συνεκδικάζονται δυνάμει σχετικού δικαστικού διατάγματος, προσβάλλεται η νομιμότητα και εγκυρότητα της απόφασης της καθ' ης η αίτηση, με ημερομηνία 12.4.2013 και αριθμό 36/2013, δια της οποίας επεβλήθη, στην μεν αιτήτρια 1, διοικητικό πρόστιμο ύψους €8.234,00 στην δε αιτήτρια 2 διοικητικό πρόστιμο ύψους €206.168,00, αναφορικά με διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 6(1)(δ) του περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου του 2008 (Ν. 13(I)/2008), ως αυτός ίσχυε κατά τον ουσιώδη χρόνο (στο εξής «ο Νόμος»).

Το ιστορικό των υπό εξέταση υποθέσεων ξεκινά από το έτος 2005 και συγκεκριμένα από τις 7.10.2005, όταν η εταιρεία Άκης Παναγιώτου & Υιός Λτδ (στο εξής «η καταγγέλλουσα») υπέβαλε στην Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού (στο εξής «η Επιτροπή») καταγγελία εναντίον της εταιρείας Wyeth Hellas-Cyprus Branch (στο εξής «η καταγγελλόμενη 1») για παράβαση των διατάξεων των περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμων του 1989 μέχρι (Αρ. 2) του 2000¹, σύμφωνα με την οποία η καταγγελλόμενη 1, με αθέμιτο τρόπο, προωθούσε συγκεκριμένο εμβόλιο κατά της μηνιγγίτιδας, με τίτλο “*Meningitec*”. Συμπληρωματική καταγγελία υπεβλήθη από την

---

¹ Οι εν λόγω Νόμοι καταργήθηκαν εν συνεχεία και αντικαταστάθηκαν από το Νόμο 13(I)/2008.

καταγγέλουσα, στις 23.3.2006, εναντίον της καθ' ης η αίτηση 2 εταιρείας Phadisco Ltd («καταγγελλόμενη 2») ως της εταιρείας που δένειμε και ήταν υπεύθυνη για την εμπορική προώθηση των προϊόντων της καταγγελλόμενης 1.

Στις 29.1.2008, και ενώ εκκρεμούσε η υπό της Υπηρεσίας της Επιτροπής διενέργεια της έρευνας εναντίον των δυο καταγγελλομένων εταιρειών, η Επιτροπή, υπό το φως της απόφασης της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην Αναθεωρητική Έφεση 3902², διέκοψε την υπό αναφορά έρευνα, ανακαλώντας τις μέχρι εκείνου του σημείου σχετικές αποφάσεις της και, με νέα σύνθεση, δυνάμει του υπό του Υπουργικού Συμβουλίου διορισμού της, ημερομηνίας 14.5.2008, προχώρησε στην εξ' υπαρχής διερεύνηση της υπόθεσης και στη διερεύνηση των εκκρεμουσών καταγγελιών. Η διενεργηθείσα έρευνα κατέληξε στην απόφαση της Επιτροπής, ημερομηνίας 11.5.2009, σύμφωνα με την οποία, η τελευταία, έχοντας διαπιστώσει ότι οι δυο καταγγελλόμενες εταιρείες παραβίασαν τις διατάξεις του άρθρου 6(1) του Νόμου, επέβαλε σε αυτές διοικητικό πρόστιμο ύψους €15.363,00 και €384.634,00 αντίστοιχα.

Οι καταγγελλόμενες εταιρείες αντέδρασαν και εναντίον της πιο πάνω απόφασης της Επιτροπής καταχώρησαν, στις 31.7.2009, τις

---

² Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου ν. Δημοκρατίας κ.α., (2007) 3 Α.Α.Δ. 560.

προσφυγές με αρ. 1074/2009 και 1073/2009 αντίστοιχα. Ωστόσο, εκκρεμούσης της εκδίκασης των εν λόγω προσφυγών, η προσβαλλόμενη απόφαση ακυρώθηκε, στις 9.9.2011, ενόψει και της ακυρωτικής απόφασης της Πλήρους Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στις υποθέσεις ***Exxon Mobil Cyprus Ltd κ.α. ν. Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού (2011) 3 Α.Α.Δ. 449***, στην οποία είχε διαπιστωθεί ζήτημα κακής σύνθεσης της Επιτροπής.

Στις 14.2.2012, υπό το φως της προαναφερθείσας απόφασης της Πλήρους Ολομέλειας, η Επιτροπή, με νέα σύνθεση, κατόπιν σχετικής απόφασης διορισμού της από το Υπουργικό Συμβούλιο, ημερομηνίας 20.12.2011, αποφάσισε να ανακαλέσει την, με ημερομηνία 23.10.2008, απόφασή της για τη διεξαγωγή έρευνας εναντίον των δυο καταγγελλομένων εταιρειών και να εξετάσει την υπόθεση εξ' υπαρχής, διενεργώντας νέα έρευνα, στη βάση του πραγματικού και νομικού καθεστώτος που ίσχυε κατά τον ουσιώδη χρόνο. Ως αποτέλεσμα της διενεργηθείσας έρευνας και σχετικού σημειώματος της Υπηρεσίας της Επιτροπής, η τελευταία, στις 13.7.2012, προέβη στην κατάρτιση Έκθεσης Αιτιάσεων εναντίον των καταγγελλομένων εταιρειών, για «πιθανολογούμενη παράβαση του άρθρου 6(1)(δ)³ του Νόμου εκ

---

³ Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, «Απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων, που κατέχει ή κατέχουν δεσπόζουσα θέση στο σύνολο ή μέρος της εγχώριας αγοράς ενός προϊόντος, ιδιαίτερα εάν η πράξη αυτή έχει ως αποτέλεσμα ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα [...] (δ) την εξάρτηση της σύναψης συμφωνιών από την αποδοχή εκ μέρους των αντισυμβαλλόμενων πρόσθετων υποχρεώσεων, οι οποίες, εκ της φύσεώς τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμφωνιών αυτών».

μέρους των καταγγελλομένων εταιρειών 1 και 2 ως αποτέλεσμα της εκ πρώτης όψεως κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης που κατέχουν οι καταγγελλόμενες 1 και 2 στην αγορά του εμβολίου και του πνευμονιόκοκκου, αφού προσπαθούσαν με συγκεκριμένη πολιτική, η οποία δεν στηριζόταν σε αντικειμενικά οικονομικό λόγο, να παρακωλύσουν τον ανταγωνισμό».

Την 1.11.2012 έλαβε χώρα η ακροαματική διαδικασία της υπόθεσης ενώπιον της Επιτροπής και στις 14.11.2012, εκκρεμούσης της εκδίκασης της υπόθεσης, οι δυο καταγγελλόμενες εταιρείες, υπέβαλαν μέσω των δικηγόρων τους έγγραφα που αφορούσαν την απορρόφηση της εταιρείας ΟΥΑΙΕΘ ΕΛΛΑΣ Ανώνυμη Εμπορική και Βιομηχανική Εταιρεία Φαρμακευτικών Προϊόντων (“*Wyeth Hellas S.A.*”) από την αιτήτρια 1. Επ’ αυτού, η Επιτροπή κατέληξε ότι η αιτήτρια εταιρεία 1 αποτελεί την οικονομική συνέχεια της καταγγελλόμενης 1, “*Wyeth Hellas S.A.*”, και αποφάσισε όπως γίνει η ανάλογη τροποποίηση του τίτλου της καταγγελίας. Τελικά η Επιτροπή, στη συνεδρία της ημερομηνίας 12.4.2013, κατέληξε ότι οι δυο καταγγελλόμενες εταιρείες καταχράστηκαν τη δεσπόζουσα θέση που κατείχαν στην αγορά του εμβολίου κατά του πνευμονιόκοκκου, κατά παράβαση του άρθρου 6(1)(δ) του Νόμου, «*αφού προσπαθούσαν να δεισδύσουν με αθέμιτο τρόπο στην αγορά εμβολίου κατά του μηνιγγιτιδόκοκκου*», και αποφάσισε την επιβολή διοικητικού προστίμου ύψους €8.234,00 στην

καταγγελλόμενη 1 και €206.168,00 στην καταγγελλόμενη 2, κοινοποιώντας την απόφασή της σε όλους τους εμπλεκόμενους.

Νομικοί ισχυρισμοί

Βασικό άξονα της επιχειρηματολογίας των αιτητριών αποτελεί ο ισχυρισμός ότι η προσβαλλόμενη απόφαση παραβιάζει την αρχή της νομιμότητας και της χρηστής διοίκησης. Ειδικότερα, προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι η επίδικη απόφαση είναι παράνομη και αποτελεί προϊόν ανεπαρκούς έρευνας και συνακόλουθης πραγματικής και νομικής πλάνης, καθώς και εσφαλμένης ερμηνείας, καθότι η εξουσία της καθ' ης η αίτηση προς επιβολή διοικητικού προστίμου, σύμφωνα με το άρθρο 41(1)(β)⁴ του Νόμου, το οποίο είναι αντίστοιχο του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1/2003⁵, εξέλιπε, αφού παρήλθε η υπό της εν λόγω διάταξης προθεσμία των πέντε ετών προς υποβολή ενός τέτοιου προστίμου, «χωρίς νόμιμη διακοπή της εν λόγω προθεσμίας». Η καθ' ης η αίτηση, συνεχίζει η πλευρά των αιτητριών, παράνομα, κακόπιστα και αντιφατικά προχώρησε στη διενέργεια νέας έρευνας και στην επιβολή διοικητικού προστίμου, αφού, λόγω παρέλευσης της προβλεπόμενης προθεσμίας, κωλυόταν να πράξει κάτι τέτοιο. Επισημαίνει περαιτέρω ότι η

---

⁴ Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, «*Η Επιτροπή αποστερείται της εξουσίας προς επιβολή διοικητικών προστίμων για παραβάσεις των διατάξεων του παρόντος Νόμου και/ή του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού, εάν δεν ασκήσει της εξουσία αυτή εντός των ακόλουθων προθεσμιών: [...] (β) εντός πέντε (5) ετών, προκειμένου περί των υπόλοιπων παραβάσεων*».

⁵ Κανονισμός (ΕΚ) αρ. 1/2003 του Συμβουλίου της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2002 για την Εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης.

οποιαδήποτε παράβαση τερματίστηκε περί το έτος 2005, η δε Επιτροπή ανακάλεσε όλες τις προηγούμενες αποφάσεις της για κίνηση διαδικασίας εξέτασης, όπως και όλες τις μετέπειτα σχετικές, καθότι λήφθηκαν από όργανο του οποίου η σύσταση έπασχε νομικά, με αποτέλεσμα στην παρούσα περίπτωση, και στη βάση της νομικής συνέπειας του ότι η ανάκληση συνεπάγεται την αναδρομική εξαφάνιση των ανακληθεισών αποφάσεων, *«η κίνηση διαδικασίας εξέτασης ικανής να διακόψει και/ή αναστείλει την εκ του νόμου πενταετή προθεσμία έλαβε χώρα για πρώτη φορά στις 13.7.2012»*, δηλαδή μετά από τουλάχιστον έξι χρόνια από την υποβολή της καταγγελίας και τον τερματισμό της ισχυριζόμενης παράβασης. Επ' αυτού, οι αιτήτριες ισχυρίζονται ότι είναι κρίσιμο για τους σκοπούς της παρούσας υπόθεσης το κατά πόσο ο χρονικός περιορισμός της πενταετίας που προβλέπεται τόσο από το ημεδαπό όσο και από το Ευρωπαϊκό δίκαιο, επηρεάζεται από πράξεις που εξαφανίζονται αναδρομικά λόγω ανάκλησής τους από τη Διοίκηση και εισηγούνται την παραπομπή σχετικού προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Δ.Ε.Ε.), υπό του Δικαστηρίου τούτου, σε περίπτωση που το τελευταίο δεν μπορεί να καταλήξει και/ή αποφανθεί μετ' ασφαλείας επί του πιο πάνω ζητήματος.

Περαιτέρω, και παρόλο που δεν αναπτύσσεται στη γραπτή αγόρευση των αιτητριών, εγείρεται με το δικόγραφο της αίτησης ακυρώσεως ο

ισχυρισμός ότι η καθ' ης η αίτηση εσφαλμένα εφάρμοσε και/ή ερμήνευσε το άρθρο 6 του Νόμου και, χωρίς τη διενέργεια δέουσας έρευνας και υπό πλάνη, προέβη σε λανθασμένο καθορισμό της σχετικής αγοράς, εφόσον δεν έλαβε υπόψη της το μερίδιο που κατέχει το κράτος στον τομέα των φαρμάκων, ούτε και ζήτησε στοιχεία από άλλους ανταγωνιστές στη σχετική αγορά, με αποτέλεσμα η κατάληξη περί κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης να είναι προφανώς εσφαλμένη. Ο εν λόγω ισχυρισμός αναπτύχθηκε από τους ευπαιδευτούς συνηγόρους των αιτητριών κατά το στάδιο των διευκρινίσεων.

Περαιτέρω, η πλευρά των αιτητριών εγείρει διαζευκτικά, σε περίπτωση που η θέση που προβάλλεται με τον πρώτο εγειρόμενο λόγο ακύρωσης δεν γίνει αποδεκτή, τον ισχυρισμό περί παραβίασης της αρχής ότι ουδείς δικάζεται εκ δευτέρου για το ίδιο αδίκημα και ουδείς τιμωρείται εκ δευτέρου για την ίδια πράξη ή παράλειψη (*“ne bis in idem”*), όπως η αρχή αυτή κατοχυρώνεται και στο Άρθρο 12.2 του Συντάγματος. Ειδικότερα, προβάλλεται ότι σε περίπτωση που ήθελε κριθεί ότι οι προηγούμενες διαδικασίες εξέτασης ενώπιον της Επιτροπής και επιβολής προστίμου δεν έχουν εξαφανισθεί, ή αν έχουν εξαφανισθεί εν μέρει, τότε υφίσταται ζήτημα παράβασης της εν λόγω αρχής, αφού *«σημαίνει πως οι αιτήτριες δικάστηκαν τρεις φορές για το ίδιο αδίκημα»*.

Επιπρόσθετα, εγείρεται ο ισχυρισμός ότι η προσβαλλόμενη απόφαση παραβιάζει τα υπό του Συντάγματος και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Ε.Σ.Δ.Α.) προβλεπόμενα θεμελιώδη δικαιώματά τους και δη το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, που κατοχυρώνεται στο Άρθρο 30.2 του Συντάγματος. Συγκεκριμένα, οι αιτήτριες προβάλλουν τη θέση ότι δεν έχουν τύχει δίκαιης δίκης, αφού δεν παρέχονται τα απαραίτητα εχέγγυα, σύμφωνα με την Ε.Σ.Δ.Α. και τη σχετική νομολογία, για διεξαγωγή δίκαιης δίκης, *«καθότι η καθ' ης η αίτηση ενεργεί ταυτοχρόνως ως διερευνητής/εξεταστής, κατηγορος και δικαστής και λόγω αυτής της συγκέντρωσης λειτουργιών και αρμοδιοτήτων δεν πληρούνται τα κριτήρια για δίκη ενώπιον ενός ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου με πλήρη δικαιοδοσία»*. Συναφώς, οι αιτήτριες προσθέτουν ότι, λόγω του εύρους του Άρθρου 146 του Συντάγματος και της ποινικής φύσης του διοικητικού προστίμου, τίθεται εν αμφιβόλω η πληρότητα της δικαιοδοσίας του παρόντος Δικαστηρίου, *«ώστε να θεωρείται επαρκής για σκοπούς εφαρμογής του Άρθρου 6(1) της Ε.Σ.Δ.Α.»*.

Εκ διαμέτρου αντίθετες είναι οι θέσεις της καθ' ης η αίτηση, η οποία ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι επαρκώς και/ή δεόντως αιτιολογημένη, λήφθηκε δε ορθά και νόμιμα και μετά από διενέργεια της δέουσας έρευνας και κατ' ορθή ενάσκηση των εξουσιών που της παρέχει ο νόμος και κατ' εφαρμογή των αρχών του διοικητικού

δικαίου. Όπως υποστηρίζει η πλευρά της καθ' ης η αίτηση, οι αιτήτριες καταχράστηκαν τη δεσπόζουσα θέση που κατείχαν στην αγορά του εμβολίου κατά του πνευμονιόκοκκου, κατά παράβαση του άρθρου 6(1)(δ) του Νόμου, αφού *«μέσω της πολιτικής εκπτώσεων που υιοθέτησαν και η οποία δεν στηρίζετο σε αντικειμενικά οικονομικό λόγο, επιχείρησαν να δεισδύσουν με αθέμιτο τρόπο στην αγορά του εμβολίου κατά του μηνιγγιδόκοκκου»*. Είναι δε στη βάση αυτής της διαπίστωσης που η Επιτροπή προχώρησε στην επιβολή διοικητικού προστίμου στις αιτήτριες, κατ' εφαρμογή του Νόμου.

Ως προς τον ισχυρισμό ότι παρήλθε η υπό της διάταξης του άρθρου 41(1)(β) του Νόμου προθεσμία των πέντε ετών προς υποβολή διοικητικού προστίμου στις αιτήτριες, η ευπαίδευτη συνήγορος για την καθ' ης η αίτηση αντιτείνει, εν πρώτοις, ότι ο εν λόγω ισχυρισμός δεν μπορεί παρά να περιορίζεται στο μέρος της απόφασης που αφορά στην επιβολή διοικητικού προστίμου, αφού είναι σαφές ότι η προαναφερθείσα διάταξη αφορά στην εξουσία της Επιτροπής προς επιβολή τέτοιου προστίμου και όχι την εξουσία προς διαπίστωση της παράβασης. Συνεπώς, ακόμη και αν επιτύχει ο συγκεκριμένος ισχυρισμός, αυτός δεν επηρεάζει την απόφαση περί διαπίστωσης παράβασης. Εν πάση περιπτώσει, προσθέτει η κ. Καλλή, ο ισχυρισμός των αιτητριών είναι αβάσιμος και αντικρούεται τόσο από την ίδια την αιτιολογία της απόφασης της Επιτροπής, όσο και από τη νομολογία των

Δικαστηρίων της Ένωσης: στην επίδικη απόφασή της, η καθ' ης η αίτηση, με παραπομπή στις οικείες διατάξεις του ημεδαπού και ευρωπαϊκού δικαίου, καθώς και τη νομολογία των Δικαστηρίων της Ένωσης, αιτιολογεί λεπτομερώς την κατάληξή της και παραθέτει αναλυτικά τις σχετικές περιόδους αναστολής της προθεσμίας, προτού αποφανθεί ότι το συνολικό χρονικό διάστημα που διανύθηκε ανήρχετο στα τέσσερα έτη και εκατόν πενήντα τρεις μέρες και δεν ξεπερνούσε τα πέντε έτη.

Εν προκειμένω, συνεχίζει η πλευρά της καθ' ης η αίτηση, λόγω απουσίας ρητής διάταξης που να ρυθμίζει ρητώς το ζήτημα της παραγραφής για όσο διάστημα εκκρεμεί μια υπόθεση **ενώπιον του Δικαστηρίου**, η Επιτροπή, ορθώς και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 50 του Νόμου⁶, εφάρμοσε κατ' αναλογία το άρθρο 25 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003, στην παράγραφο (6) του οποίου προβλέπεται ότι *«η παραγραφή που ισχύει για την επιβολή προστίμων και χρηματικών ποινών αναστέλλεται για όσο καιρό η απόφαση της Επιτροπής αποτελεί αντικείμενο εκκρεμούσας διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου»*. Εξάλλου, καταλήγει η κ. Καλλή, είχε υποχρέωση η Διοίκηση, μετά τις προαναφερθείσες ακυρωτικές αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου, να προβεί σε επανεξέταση στη βάση των

---

⁶ Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, «Σε περίπτωση που ο παρών Νόμος ή οι κανονισμοί ή τα διατάγματα που εκδίδονται δυνάμει αυτού δεν ρυθμίζουν ρητώς κάποιο θέμα, το Δικαστήριο ή η Επιτροπή, ανάλογα με την περίπτωση, εφαρμόζει κατ' αναλογίαν τις σχετικές διατάξεις του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού».

σχετικών αρχών που προβλέπονται στον περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου του 1999 (Ν.158(Ι)/1999), όσο και της πάγιας επί του θέματος ημεδαπής νομολογίας.

Περαιτέρω, με εκτενή αναφορά στην απόφαση του Δ.Ε.Ε., ημερομηνίας 15.10.2002, στις υποθέσεις C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99, P C-250/99 P έως C-252/99 P και C-244/99 P, ***Limburgse Vinyl Maatschappij (LVM) and Others v. Commission***, η συνήγορος για τη Δημοκρατία αντικρούει ως αβάσιμους τους ισχυρισμούς περί παράβασης της αρχής *ne bis in idem*.

Τέλος, όσον αφορά τον ισχυρισμό περί παραβίασης του Συντάγματος και της Ε.Σ.Δ.Α. και δη του εκεί κατοχυρωμένου δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, η καθ'ής η αίτηση, με εκτενή αναφορά τόσο σε αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου, όσο και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Ε.Δ.Δ.Α.) και του Γενικού Δικαστηρίου (πρώην Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων), αντιτείνει ότι η Επιτροπή συνιστά διοικητικό όργανο, επί του οποίου δεν τυγχάνουν εφαρμογής οι πρόνοιες του άρθρου 6 της Ε.Σ.Δ.Α και του Άρθρου 30.2 του Συντάγματος και οι υπό της Επιτροπής επιβαλλόμενες κυρώσεις δεν είναι ποινικές κυρώσεις, αλλά διοικητικά πρόστιμα. Η δε λειτουργία της Επιτροπής παρέχει τα εχέγγυα της αμεροληψίας και οι αποφάσεις της υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο δυνάμει του Άρθρου 146 του

Συντάγματος, ικανοποιώντας ωσαύτως τις απαιτήσεις των προαναφερθέντων συνταγματικών διατάξεων και των διατάξεων της Ε.Σ.Δ.Α..

Στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκε και η πλευρά του Ε.Μ., που ουσιαστικά υιοθετεί τις θέσεις και την προσέγγιση της πλευράς της καθ' ης η αίτηση.

Προτού προχωρήσω στην εξέταση της εκατέρωθεν επιχειρηματολογίας, θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην αγόρευσή της η Δημοκρατία, θέτει εξ' αρχής ορισμένα δικονομικής φύσεως ζητήματα. Εν πρώτοις προβάλλει ότι μόνο οι λόγοι ακύρωσης που συγκεκριμενοποιούνται με τη γραπτή αγόρευση των αιτητριών μπορούν να αποτελούν αντικείμενο εξέτασης της παρούσας υπόθεσης και όχι η ολότητα των περιεχόμενων στην αίτηση ακυρώσεως λόγων ακύρωσης. Επ' αυτού, οι αιτήτριες, με σχετική επιχειρηματολογία στην απαντητική αγόρευσή τους, αντιτείνουν ότι σε καμία περίπτωση δεν έχουν περιορίσει τα επίδικα θέματα στα όσα αναφέρουν στην γραπτή αγόρευσή τους, αλλά σκοπός τους είναι να τα εξειδικεύσουν περαιτέρω σε αυτήν, λόγω της πολυπλοκότητάς τους.

Προβάλλεται επίσης η θέση ότι το αίτημα για παραπομπή προδικαστικού ερωτήματος στο Δ.Ε.Ε., ως έχει εκτεθεί ανωτέρω, θα

πρέπει να υποβληθεί νομότυπα, δια σχετικής γραπτής αίτησης, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στους περί Προδικαστικής Παραπομπής στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων Διαδικαστικούς Κανονισμούς (Αρ. 1) του 2008. Σε τέτοια δε περίπτωση, η καθ' ης η αίτηση επεφύλαξε το δικαίωμά της να τοποθετηθεί αναλόγως.

Η κατάληξη

Έχω εξετάσει την προσβαλλόμενη απόφαση υπό το πρίσμα όλων των στοιχείων και ισχυρισμών που τέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου, τα οποία αποτέλεσαν το υπόβαθρο για προώθηση των θέσεων των διαδίκων, τόσο υπέρ όσο και κατά της νομιμότητας της προσβαλλόμενης απόφασης.

Θα ξεκινήσω με την εξέταση του ισχυρισμού περί εσφαλμένης εφαρμογής και/ή ερμηνείας του άρθρου 6 του Νόμου υπό της Επιτροπής και περί έλλειψης δέουσας έρευνας και πλάνης που εμφιλοχώρησε κατά τον καθορισμό της σχετικής αγοράς, εφόσον, όπως ισχυρίζονται οι αιτήτριες, δε λήφθηκε υπόψη το μερίδιο που κατέχει το κράτος στον τομέα των φαρμάκων, ούτε και ζητήθηκαν στοιχεία από άλλους ανταγωνιστές στη σχετική αγορά, με αποτέλεσμα η κατάληξη περί κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης να είναι προφανώς εσφαλμένη.

Όπως έχω ήδη αναφέρει, παρόλο που ο εν λόγω ισχυρισμός δεν αναπτύχθηκε στη γραπτή αγόρευση των αιτητριών, έχει δικογραφηθεί και, σε κάποιο βαθμό, αναπτύχθει στην αίτηση ακυρώσεως και την απαντητική αγόρευσή τους, ενώ κατά το στάδιο των διευκρινίσεων έγινε πληρέστερη ανάπτυξή του. Συνεπώς, με αυτά τα δεδομένα, και έχοντας βέβαια κατά νου τα λεχθέντα στην **Δημοκρατίας v. Κουκκουρή (1993) 3 A.A.Δ. 598**, θα προχωρήσω να εξετάσω τον συγκεκριμένο ισχυρισμό, αφού είναι πρόδηλο πως αυτός όχι μόνο δεν έχει εγκαταλειφθεί, αλλά αποτέλεσε και έναν από τους πυλώνες επιχειρηματολογίας των αιτητριών, προς υποστήριξη της υπόθεσής τους.

Στους πιο πάνω ισχυρισμούς των αιτητριών, η καθ' ης η αίτηση, στην απόφασή της, αντιτείνει ότι οι αιτήτριες απέτυχαν να αποδείξουν ότι η υπ' αυτών ακολουθήσασα πολιτική χορήγησης δωρεάν εμβολίων δεν είχε περιοριστικό χαρακτήρα και ότι δεν είχε «ως σκοπό και/ή αποτέλεσμα το 'δέσιμο' των πελατών τους». Στο δε καταληκτικό της απόφασής της, η Επιτροπή διαπιστώνει κατάχρηση υπό των αιτητριών της δεσπόζουσας θέσης που αυτές κατείχαν στην αγορά, κατά το έτος 2005, του εμβολίου κατά του πνευμονιόκοκκου, «αφού προσπαθούσαν να δεισδύσουν με αθέμιτο τρόπο στην αγορά του εμβολίου κατά του μηνιγγιτιδόκοκκου». Εισηγείται η Επιτροπή ότι η πολιτική εκπτώσεων που ακολουθήθηκε από τις αιτήτριες συνιστά κατάχρηση της

δεσπόζουσας θέσης που αυτές κατείχαν στην αγορά, όπως εξηγεί αναλυτικά στην επίδικη απόφασή της, *«καθότι προσπαθούσαν με πολιτική, η οποία δεν στηρίζετο σε αντικειμενικά οικονομικό λόγο, να ενδυναμώσουν τη θέση τους στην αγορά του εμβολίου κατά του μνηνιγγιτιδόκοκκου»*, πρακτική η οποία κρίθηκε ότι παραβίαζε τις διατάξεις του άρθρου 6(1)(δ) του Νόμου.

Έχω εξετάσει προσεκτικά την απόφαση της Επιτροπής, λαμβάνοντας υπόψη και τους υπό των αιτητριών εγειρόμενους ισχυρισμούς, και κρίνω ότι αυτοί δεν ευσταθούν. Η Επιτροπή, στην, ομολογουμένως πολυσέλιδη, απόφασή της, παραθέτει εκτενώς και με λεπτομέρεια το σκεπτικό της και τους λόγους που την οδήγησαν στην επίδικη απόφασή της. Στην εν λόγω απόφασή της, στην οποία αναπτύσσεται και σχετική νομική επιχειρηματολογία, ενίοτε με παραπομπή σε οικεία νομολογία, η Επιτροπή εξηγεί, μεταξύ άλλων, και τους λόγους που κατέληξε, εν πρώτοις, στη διαπίστωση ύπαρξης κατοχής δεσπόζουσας θέσης από τις αιτήτριες και, στη συνέχεια, σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης από τις αιτήτριες, λαμβάνοντας υπόψη και/ή εξετάζοντας, όπως προκύπτει από το κείμενο της απόφασης, και τη σχετική αγορά προϊόντων και/ή υπηρεσιών, για την οποία γίνεται λεπτομερής ανάλυση που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη δομή της αγοράς, τη σχετική γεωγραφική αγορά και σχετικούς πίνακες (βλ. σελ. 35/78-55/78).

Υπενθυμίζω στο σημείο αυτό ότι θέματα, όπως αυτό του καθορισμού της σχετικής αγοράς, τα οποία θέτουν οι αιτήτριες, είναι θέματα κατ'εξοχήν τεχνικά που δεν εμπίπτουν στον έλεγχο του Διοικητικού Δικαστηρίου (αναφέρω ενδεικτικά την πρόσφατη απόφαση της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην **PHOTOS KARSERAS MANHATTAN PROPERTIES AND DEVELOPERS AND INVESTMENTS LTD κ.α. ν. Δημοκρατίας, Α.Ε. 24/2011, ημερ. 18.7.2016**), εκτός εκεί όπου διαπιστώνεται πλάνη, κακοπιστία ή έλλειψη δέουσας έρευνας. Περαιτέρω, το Δικαστήριο δεν υποκαθιστά τις αποφάσεις της Διοίκησης, ούτε προβαίνει σε επανεκτίμηση γεγονότων, εφόσον κρίνει ότι η έρευνα ήταν επαρκής.

Με αυτά τα δεδομένα, δεν διακρίνω οτιδήποτε μεμπτό στην απόφαση της Επιτροπής. Αντίθετα, διαπιστώνω ότι πρόκειται για μια πλήρως και/ή επαρκώς αιτιολογημένη απόφαση, η οποία, από το σύνολο των στοιχείων που παρατίθενται σε αυτήν, καθίσταται αρκούτως τεκμηριωμένη. Συνακόλουθα, καταλήγω ότι οι υπό των αιτητριών προβαλλόμενοι ισχυρισμοί περί έλλειψης δέουσας έρευνας, πλάνης και εσφαλμένης ερμηνείας του άρθρου 6 του Νόμου δεν στοιχειοθετούνται και υπόκεινται σε απόρριψη.

Προχωρώ τώρα να εξετάσω τον ισχυρισμό ότι η προσβαλλόμενη απόφαση για επιβολή διοικητικού προστίμου αποτελεί προϊόν

πραγματικής και νομικής πλάνης και/ή λανθασμένης ερμηνείας, καθότι η καθ' ης η αίτηση, με βάση του άρθρο 41(1)(β) του Νόμου, αποστερούνταν της εξουσίας να προχωρήσει στην επιβολή του εν λόγω προστίμου, εφόσον παρήλθε η υπό της εν λόγω διάταξης προθεσμία των πέντε ετών προς υποβολή ενός τέτοιου προστίμου, *«χωρίς νόμιμη διακοπή της εν λόγω προθεσμίας»*. Στην παρούσα περίπτωση, εισηγούνται οι αιτήτριες, και στη βάση της νομικής συνέπειας του ότι η ανάκληση συνεπάγεται την αναδρομική εξαφάνιση των ανακληθεισών αποφάσεων, *«η κίνηση διαδικασίας εξέτασης ικανής να διακόψει και/ή αναστείλει την εκ του νόμου πενταετή προθεσμία έλαβε χώρα για πρώτη φορά στις 13.7.2012»*, οπότε και η Επιτροπή προέβη στην κατάρτιση της Έκθεσης Αιτιάσεων εναντίον των καταγγελλομένων εταιρειών, για παράβαση του άρθρου 6(1)(δ) του Νόμου, δηλαδή μετά από τουλάχιστον έξι χρόνια από την υποβολή της καταγγελίας και τον τερματισμό της ισχυριζόμενης παράβασης. Συνεπώς, η προθεσμία των πέντε ετών είχε παρέλθει. Ούτε και μπορεί να γίνει δεκτό, προσθέτουν οι αιτήτριες, ότι ανεστάλη η προθεσμία, ενόσω εκκρεμούσαν οι προσφυγές με αρ. 1074/2009 και 1073/2009 εναντίον της μεταγενέστερα ακυρωθείσας απόφασης της Επιτροπής. Κάτι τέτοιο, συνεχίζουν, θα παραβίαζε τις διατάξεις του Νόμου 158(Ι)/1999 και την γενική αρχή του διοικητικού δικαίου, σύμφωνα με την οποία μια ακυρωθείσα διοικητική πράξη εξαλείφεται αναδρομικά και θεωρείται ως μηδέποτε γενόμενη.

Ως εκ της φύσεως του, το ζήτημα της αναστολής της παραγραφής και της υπό του άρθρου 41(1) του Νόμου προβλεπόμενης προθεσμίας είναι πράγματι, όπως παρατηρεί και η Επιτροπή στην απόφασή της, πρωταρχικής σημασίας. Για σκοπούς εξέτασης του συγκεκριμένου ζητήματος, είναι πιστεύω χρήσιμο να παρατεθούν εν συντομία ορισμένα γεγονότα που έλαβαν χώρα σε συγκεκριμένες ημερομηνίες, προκειμένου να γίνει κατανοητό το χρονικό πλαίσιο της υπόθεσης.

Η σχετική καταγγελία, ως έχει ήδη αναφερθεί πιο πάνω, υποβλήθηκε εντός του 2005 και αφορούσε συμπεριφορά των αιτητριών που συντελέστηκε κατά τη διάρκεια του συγκεκριμένου έτους και τερματίστηκε την 31.12.2005, οπότε και η προθεσμία άρχισε να υπολογίζεται. Η πρώτη απόφαση της Επιτροπής εξεδόθη στις 11.5.2009 και εναντίον αυτής καταχωρήθηκαν, στις 31.7.2009, οι προαναφερθείσες προσφυγές αρ. 1073/2009 και 1074/2009. Στις 9.9.2011, εξεδόθη ακυρωτική απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στις εν λόγω προσφυγές, κατόπιν παραδοχής εκ μέρους της πλευράς της καθ' ης η αίτηση περί παράνομης συγκρότησης της Επιτροπής, χωρίς να εξεταστούν άλλοι λόγοι ακύρωσης. Η καθ' ης η αίτηση προχώρησε σε επανεξέταση, για σκοπούς συμμόρφωσης με το ακυρωτικό αποτέλεσμα, αποστέλλοντας τη σχετική έκθεση αιτιάσεων στις 13.7.2012 και εκδίδοντας την προσβαλλόμενη απόφαση στις 12.4.2013.

Οι αιτήτριες ισχυρίζονται ότι από 31.12.2005, που τερματίστηκε η παράβαση, μέχρι τις 13.7.2012 (που υπεβλήθη η σχετική έκθεση αιτιάσεων), παρήλθε η προβλεπόμενη προθεσμία των πέντε ετών, δεδομένου ότι με τις αλληπάλληλες ανακλήσεις, η διαδικασία εξέτασης εξαφανιζόταν εξ' υπαρχής. Αντίθετα, η καθ' ης η αίτηση υποστηρίζει ότι ορθά η Επιτροπή δεν προσμέτρησε, για σκοπούς υπολογισμού του χρόνου, το διάστημα των δυο χρόνων και δυο μηνών που η υπόθεση εκκρεμούσε ενώπιον του Δικαστηρίου και, με αυτό το δεδομένο, δεν έχει παρέλθει η προθεσμία των πέντε ετών, αφού το συνολικό διάστημα που διανύθηκε και είναι κρίσιμο για σκοπούς υπολογισμού της προθεσμίας είναι τέσσερα έτη και εκατόν πενήντα τρεις μέρες.

Είναι γεγονός πως ο Νόμος δε ρυθμίζει ρητά το ζήτημα της παραγραφής κα/ή υπολογισμού της προθεσμίας για όσο χρόνο μια υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου. Το άρθρο 41 ρυθμίζει μεν θέματα αναστολής της παραγραφής για το διάστημα που μια υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον της Επιτροπής, όχι όμως και το ζήτημα της παραγραφής σε περιπτώσεις που εκκρεμούν δικαστικές διαδικασίες. Επ' αυτού του σημείου, και εν τη απουσία ειδικότερης ρύθμισης του θέματος, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 50 του Νόμου, σύμφωνα με το οποίο *«Σε περίπτωση που ο παρών Νόμος ή οι κανονισμοί ή τα διατάγματα που εκδίδονται δυνάμει αυτού δεν*

ρυθμίζουν ρητώς κάποιο θέμα, το Δικαστήριο ή η Επιτροπή, ανάλογα με την περίπτωση, εφαρμόζει κατ' αναλογία τις σχετικές διατάξεις του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού». Δυνάμει λοιπόν της εν λόγω διάταξης, η Επιτροπή εφάρμοσε κατ' αναλογία το κοινοτικό δίκαιο και δη τις πρόνοιες του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1/2003, στο άρθρο 25(6) του οποίου προβλέπεται ρητά ότι «η παραγραφή που ισχύει για την επιβολή προστίμων και χρηματικών ποινών αναστέλλεται για όσο καιρό η απόφαση της Επιτροπής αποτελεί αντικείμενο εκκρεμούσας διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου».

Έχω την άποψη ότι η πιο πάνω προσέγγιση της Επιτροπής είναι ορθή. Εν τη απουσία ειδικότερης και/ή ρητής ρύθμισης στο Νόμο του ζητήματος της παραγραφής σε περιπτώσεις που εκκρεμούν δικαστικές διαδικασίες, η χρησιμοποίηση και/ή ενεργοποίηση των προνοιών του άρθρου 50 του Νόμου κρίνεται, αν όχι αναγκαία, τουλάχιστον εύλογη και θεμιτή. Δεν μπορώ να αντιληφθώ ποιο άλλο σκοπό θα μπορούσε να εξυπηρετεί η εντός του Νόμου ύπαρξη μιας διάταξης όπως αυτής του άρθρου 50, από το να καλύψει τυχόν κενά δικαίου που παρατηρούνται κατά την εφαρμογή του Νόμου, στο πεδίο ρύθμισης και εφαρμογής του οποίου εμπίπτει ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων, με την κατ' αναλογία εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού. Αυτό ακριβώς συνέβη και στην παρούσα περίπτωση.

Συνακόλουθα, καθόλα θεμιτή και εύλογη υπήρξε εν προκειμένω και η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1/2003 και δη του άρθρου 25(6) αυτού, το οποίο, ως ήδη ελέχθη, προβλέπει ότι η παραγραφή που ισχύει για την επιβολή προστίμων και χρηματικών ποινών αναστέλλεται για όσο καιρό η απόφαση της Επιτροπής αποτελεί αντικείμενο εκκρεμούσας διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου. Σε πλήρη συμβατότητα με την διάταξη αυτή βρίσκεται και η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου (Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ως ήταν τότε) στην υπόθεση που είναι γνωστή ως *PVCII*⁷, και στην οποία γίνεται εκτενής αναφορά στην απόφαση της Επιτροπής, αλλά και στην γραπτή αγόρευση της καθ' ης η αίτηση. Στην εν λόγω απόφαση, λέχθηκε ευθέως από το Δικαστήριο ότι *«ακριβώς το γεγονός ότι μια προσφυγή εκκρεμεί ενώπιον του Πρωτοδικείου ή του Δικαστηρίου είναι εκείνο που δικαιολογεί την αναστολή [της παραγραφής] και όχι οι κρίσεις στις οποίες καταλήγουν τα δικαιοδοτικά αυτά όργανα με την απόφασή τους»*. Σε άλλο σημείο, το Δικαστήριο, με αναφορά στον Κανονισμό 2988/74 που ίσχυε τότε⁸, αναφέρει τα εξής:

«Πράγματι, το άρθρο 3 του κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο η παραγραφή αναστέλλεται επί όσον χρόνο διαρκεί η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, έχει έννοια μόνον αν η απόφαση που

⁷ Συνεκδικαζόμενες Υποθέσεις υποθέσεις T-305/94, T-306/94, T-307/94, T-313/94 έως T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94 T-329/94 και T-335/94, *Limburgse Vinyl Maatschappij and Others v. Commission*, Συλλογή 1999 II-931.

⁸ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2988/74 του Συμβουλίου της 26ης Νοεμβρίου 1974 περί παραγραφής του δικαιώματος διώξεως και εκτέλεσεως των αποφάσεων στους τομείς του δικαίου των μεταφορών και του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

διαπιστώνει παράβαση και επιβάλλει πρόστιμο, και η οποία αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής, ακυρωθεί. Όμως, όπως παρατήρησε η Επιτροπή, κάθε ακύρωση πράξεως που έχει εκδώσει η ίδια είναι αναγκαστικά καταλογιστέα σ' αυτήν, υπό την έννοια ότι υποδηλώνει ένα σφάλμα εκ μέρους της. Συνεπώς, ο ισχυρισμός των προσφευγουσών ότι η προσφυγή δεν έχει ανασταλτικό της παραγραφής αποτέλεσμα αν καταλήξει στην αναγνώριση σφάλματος καταλογιστέου στην Επιτροπή καθιστά άνευ αντικειμένου το άρθρο 3 του κανονισμού.».

Την ίδια προσέγγιση ακολούθησε εν συνεχεία το Δ.Ε.Ε., στην ***Limburgse Vinyl Maatschappij (LVM) and Others v. Commission***, ανωτέρω, το οποίο και απέρριψε τον ισχυρισμό ότι η ακύρωση της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μετά το πέρας της διαδικασίας καθιστά την αναστολή της παραγραφής αλλά και την ίδια την απόφαση αναδρομικά ανύπαρκτη, καθιστώντας σαφές ότι το γεγονός της ύπαρξης δικαστικής διαδικασίας δεν επηρεάζεται από την απόφαση για ακύρωση της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Παραθέτω το ακόλουθο χαρακτηριστικό απόσπασμα από την εν λόγω απόφαση:

«64. Οι LVM και DSM προβάλλουν ακόμη ότι το Πρωτοδικείο, κρίνοντας, στο πλαίσιο εξετάσεως του λόγου που αντλήθηκε από την παραβίαση της αρχής *non bis in idem*, ότι η απόφαση PVC I θεωρήθηκε ότι ουδέποτε υπήρξε κατόπιν της ακυρώσεώς της, ανέπτυξε συλλογιστική που τελεί σε αντίθεση με εκείνην της σκέψεως 1100 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως σχετικά με λόγο αντλούμενο από την παραγραφή.

65. Η αιτίαση αυτή είναι αβάσιμη. Το νομικό ζήτημα που επέλυσε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 1100 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως αφορούσε τις προϋποθέσεις αναστολής της παραγραφής που προβλέπει το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2988/74 του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 1974, περί παραγραφής του δικαιώματος διώξεως και εκτελέσεως των αποφάσεων στους τομείς του δικαίου των μεταφορών και του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 07/001, σ. 241), κατά το οποίο «[η] παραγραφή του δικαιώματος διώξεως αναστέλλεται για όσο χρόνο διαρκεί η διαδικασία προσβολής της αποφάσεως της Επιτροπής ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων».

66. Στη σκέψη 1098 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι ο ίδιος ο σκοπός του άρθρου αυτού είναι να καθιστά δυνατή την αναστολή της παραγραφής όταν η Επιτροπή κωλύεται να επέμβει για έναν αντικειμενικό λόγο για τον οποίο δεν ευθύνεται και ο οποίος συνίσταται ακριβώς στο ότι εκκρεμεί προσφυγή.

67. Προσθέτοντας, σκέψη 1100 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι «[α]κριβώς το γεγονός ότι μια προσφυγή εκκρεμεί ενώπιον του Πρωτοδικείου ή του Δικαστηρίου είναι εκείνο που δικαιολογεί την αναστολή, και όχι οι κρίσεις στις οποίες καταλήγουν τα δικαιοδοτικά αυτά όργανα με την απόφασή τους», απλώς διαπίστωσε ότι ο μηχανισμός αναστολής που προβλέπει ο κανονισμός 2988/74 είναι ανεξάρτητος από το αποτέλεσμα μιας δικαστικής αποφάσεως με την οποία ακυρώνεται διοικητική απόφαση. Καλύτερα ακόμη, στην ίδια σκέψη της

αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, παρατήρησε ουσιαστικά ότι ο μηχανισμός αναστολής έχει έννοια μόνον, ακριβώς, στην περίπτωση κατά την οποία όντως ακυρωθεί η απόφαση της Επιτροπής, δηλαδή όταν η απόφαση αυτή θεωρείται εν συνεχεία ότι ουδέποτε υπήρξε.

68. Επομένως, χωρίς αντίφαση το Πρωτοδικείο, σχετικά με δύο διαφορετικά ζητήματα, έλαβε υπόψη, αφενός, το αποτέλεσμα της ακυρωτικής αποφάσεως επί της αποφάσεως PVC I όσον αφορά την αρχή non bis in idem και, αφετέρου, έλαβε υπόψη την ύπαρξη της εκκρεμούσας διαδικασίας ενώπιον των κοινοτικών δικαιοδοτικών οργάνων, ανεξάρτητα από το περιεχόμενο της ακυρωτικής αποφάσεως και του αποτελέσματός της επί της αποφάσεως PVC I, όσον αφορά τον μηχανισμό αναστολής της παραγραφής».

Ενόψει των πιο πάνω, καταλήγω ότι ορθά δεν λήφθηκε υπόψη στον υπολογισμό της σχετικής προθεσμίας και/ή του χρόνου παραγραφής η, ανερχόμενη σε δυο χρόνια και δυο μήνες, περίοδος διακοπής της προθεσμίας για όσο διάστημα υπήρχε διαδικασία σε εκκρεμότητα ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ήτοι οι προσφυγές αρ. 1073/09 και 1074/09. Συνακόλουθα, ήταν εντός της υπό του Νόμου προβλεπόμενης προθεσμίας των πέντε ετών, η απόφαση της καθ' ης η αίτηση προς επιβολή διοικητικού προστίμου προς τις αιτήτριες 1 και 2. Μετά την ακυρωτική απόφαση του Δικαστηρίου στις εν λόγω υποθέσεις, η καθ' ης η αίτηση, ως όφειλε, προέβη σε επανεξέταση της υπόθεσης, κατ' εφαρμογή των αρχών που διέπουν την επανεξέταση, ανατρέχοντας

στον ουσιώδη χρόνο και εξετάζοντας αυτήν εξ' υπαρχής, θεωρώντας την ακυρωθείσα απόφαση της Επιτροπής ως μηδέποτε γενομένη. Όπως δε ορθά σημειώνει η κ. Καλλή, αυτό που δεν θεώρησε ανύπαρκτο η Επιτροπή, και ορθώς θα προσέθετα, είναι την απόφαση του Δικαστηρίου και τις υποβληθείσες προσφυγές και ακριβώς για αυτό το λόγο δεν προσμέτρησε, για σκοπούς υπολογισμού της προθεσμίας, το διάστημα που η υπόθεση εκκρεμούσε ενώπιον του Δικαστηρίου.

Ενόψει των πιο πάνω, καταλήγω ότι ο προβαλλόμενος λόγος ακύρωσης δεν ευσταθεί και, συνακόλουθα, απορρίπτεται.

Με αυτά τα δεδομένα, θεωρώ αχρείαστη την περαιτέρω εξέταση του αιτήματος παραπομπής σχετικού προδικαστικού ερωτήματος στο Δ.Ε.Ε., αφού έχω την άποψη ότι οι προαναφερθείσες διατάξεις, καθώς και η προαναφερθείσα απόφαση τόσο του Γενικού Δικαστηρίου αλλά και του Δ.Ε.Ε. επί του θέματος, είναι αρκούντως σαφείς και διαφωτιστικές. Θα αρκεστώ ωστόσο να υπενθυμίσω στο σημείο αυτό την ανάγκη συμμόρφωσης με τα διαλαμβανόμενα στους περί Προδικαστικής Παραπομπής στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων Διαδικαστικούς Κανονισμούς (Αρ. 1) του 2008 και την εκεί προβλεπόμενη απαραίτητη προϋπόθεση υποβολής του σχετικού αιτήματος δια γραπτής αίτησης.

Όσον αφορά τον ισχυρισμό περί παραβίασης της αρχής *ne bis in idem*, κρίνω ότι ούτε αυτός ευσταθεί.

Όπως αναφέρεται και στην προσβαλλόμενη απόφαση (βλ. σελ. 18/78), η Επιτροπή, προτού προχωρήσει στην επιβολή των επίδικων διοικητικών προστίμων, είχε επιστρέψει στις αιτήσεις 1 και 2 τα ποσά που συνιστούσαν τα διοικητικά πρόστιμα που τους είχαν επιβληθεί με προηγούμενη απόφασή της, ημερομηνίας 11.5.2009, η οποία στη συνέχεια ακυρώθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο και εξαλείφθηκε αναδρομικά. Όφειλε δε η Διοίκηση, προς συμμόρφωση με το αποτέλεσμα της ακυρωτικής απόφασης της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, ημερομηνίας 25.5.2011, στην **Exxon Mobil Cyprus Ltd κ.α.**, ανωτέρω, να προβεί σε επανεξέταση εξ' υπαρχής, με νέα σύνθεση, και κατ' εφαρμογή των αρχών που διέπουν την επανεξέταση μιας υπόθεσης, όπερ και έπραξε. Είναι δε στο πλαίσιο της διενεργηθείσας επανεξέτασης που εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση και επεβλήθησαν τα επίδικα διοικητικά πρόστιμα στις αιτήσεις. Εξάλλου, όπως ορθά επισημαίνεται και από την ίδια την Επιτροπή στην απόφασή της, στις περιπτώσεις εφαρμογής της αρχής *ne bis in idem* στον τομέα του ανταγωνισμού και επιβολής διοικητικής κύρωσης σε μια επιχείρηση, γίνεται σαφής διάκριση από τα Δικαστήρια της Ε.Ε. ανάμεσα στις περιπτώσεις που η απόφαση έχει ακυρωθεί για λόγους διαδικασίας και σε αυτές που η ακύρωση επήλθε λόγω έλλειψης

επαρκούς απόδειξης. Στη δεύτερη περίπτωση, η εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem* απαγορεύει τη νέα ουσιαστική εκτίμηση του υποστατού της παράβασης που θα έχει ως συνέπεια την επιβολή είτε δεύτερης είτε νέας κύρωσης. Άμεσα σχετική και πλήρως διαφωτιστική επί του υπό συζήτηση θέματος είναι η απόφαση του Δ.Ε.Ε. (Δ.Ε.Κ., ως ήταν τότε) στην ***Limburgse Vinyl Maatschappij (LVM) and Others v. Commission***, ανωτέρω, από την οποία παραθέτω το ακόλουθο απόσπασμα:

«60. Η εφαρμογή της αρχής αυτής προϋποθέτει, επομένως, ότι κρίθηκε το υποστατό της παραβάσεως ή ότι η νομιμότητα της εκτιμήσεως που διατυπώθηκε ως προς αυτήν έχει ελεγχθεί.

61. Έτσι, η αρχή *non bis in idem* απαγορεύει αποκλειστικά νέα ουσιαστική εκτίμηση του υποστατού της παραβάσεως, που θα έχει ως συνέπεια την επιβολή είτε δεύτερης κυρώσεως, η οποία προστίθεται στην πρώτη, στην περίπτωση κατά την οποία καταλογιστεί εκ νέου ευθύνη, είτε νέα κύρωση, στην περίπτωση κατά την οποία η ευθύνη, αποκλεισθείσα με την πρώτη απόφαση, καταλογιστεί με τη δεύτερη.

62. Αντιθέτως, δεν εμποδίζει αφ' εαυτής την επανάληψη των διώξεων που έχουν ως αντικείμενο την ίδια αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά, όταν η πρώτη απόφαση ακυρώθηκε για τυπικούς λόγους χωρίς να έχει εκδοθεί απόφαση επί της ουσίας για τα προσαπτόμενα περιστατικά, αφού η ακυρωτική απόφαση δεν ισχύει ως «αθώωση» κατά την έννοια που προσδίδεται στον όρο

αυτό στον κατασταλακτικό τομέα. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι κυρώσεις που επιβάλλονται με νέα απόφαση δεν προστίθενται στις επιβληθείσες με την ακυρωθείσα απόφαση, αλλά τις αντικαθιστούν.

63. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, δεδομένου ότι το Δικαστήριο, με την απόφασή του της 15ης Ιουνίου 1994, ακύρωσε την απόφαση PVC I, περιλαμβανομένων και των κυρώσεων που είχαν επιβληθεί, χωρίς να αποφανθεί επί κανενός ουσιαστικού λόγου που είχαν προβάλει οι αναιρεσείουσες, καλώς το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η Επιτροπή, εκδίδοντας την απόφαση PVC II μετά την επανόρθωση του ελεγχθέντος τυπικού ελαττώματος, δεν είχε επιβάλει κύρωση ούτε είχε διώξει δύο φορές τις επιχειρήσεις για τα ίδια περιστατικά.».

Οι πιο πάνω κατευθυντήριες του Δ.Ε.Κ. εφαρμόζονται και στην παρούσα υπόθεση και σφραγίζουν την τύχη του συγκεκριμένου λόγου ακύρωσης, αφού είναι σαφές ότι, με βάση τα πραγματικά γεγονότα που περιβάλλουν τις υπό εξέταση προσφυγές, η αρχή *ne bis in idem* δεν τυγχάνει εφαρμογής.

Συνεπώς, ο συγκεκριμένος λόγος ακύρωσης απορρίπτεται ως αβάσιμος.

Τέλος, ισχυρίζονται οι αιτήτριες ότι η προσβαλλόμενη απόφαση παραβιάζει συγκεκριμένα θεμελιώδη δικαιώματά τους και δη το

δικαίωμά τους σε δίκαιη δίκη, που κατοχυρώνεται στο Άρθρο 30.2⁹ του Συντάγματος, το περιεχόμενο του οποίου αποτελεί την κατ' ουσίαν αντιγραφή του άρθρου 6(1) της Ε.Σ.Δ.Α.. Ούτε αυτός ο ισχυρισμός με βρίσκει σύμφωνο.

Εν πρώτοις, επισημαίνεται ότι ο Νόμος, όπως αναφέρει και στο προοίμιο του, σκοπό έχει και την εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003, αναφορικά με την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού που προβλέπονται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΛΕΕ). Στο άρθρο 23 του εν λόγω Κανονισμού προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη ορίζουν την αρχή ανταγωνισμού ή τις αρχές που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή των άρθρων 81 και 82 της προαναφερθείσας Συνθήκης, κατά τρόπο που να τηρούνται οι διατάξεις του Κανονισμού, και ότι, στην περίπτωση που η επιβολή κοινοτικής νομοθεσίας ανταγωνισμού ανατίθεται σε διοικητικές και δικαστικές αρχές, τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν διάφορες εξουσίες και καθήκοντα στις αρχές αυτές, είτε είναι διοικητικές είτε είναι δικαστικές. Στην ημεδαπή έννομη τάξη, και κατ' εφαρμογή των πιο πάνω, ιδρύθηκε ως ανεξάρτητη αρχή η Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού, δυνάμει του άρθρου 8 του Νόμου 13(Ι)/2008, της οποίας οι αρμοδιότητες, ως προβλέπονται ρητά στο Νόμο αυτό, παραπέμπουν

---

⁹ Σύμφωνα με την εν λόγω συνταγματική διάταξη, «Έκαστος, κατά την διάγνωσιν των αστικών αυτοῦ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων ἢ οιασδήποτε κατ' αὐτοῦ ποινικῆς κατηγορίας, δικαιούται ανεπηρέαστου δημοσίας ακροαματικῆς διαδικασίας εντός εὐλόγου χρόνου, ενώπιον ανεξαρτήτου, αμερόληπτου και αρμοδίου δικαστηρίου ἰδρυομένου δια νόμου».

σαφώς σε λειτουργίες και αρμοδιότητες διοικητικού οργάνου και/ή διοικητικής αρχής. Όπως δε έχει κατ' επανάληψη νομολογηθεί, μια διοικητική αρχή δεν είναι δικαστήριο και δεν τηρούνται οι ίδιες κατ' ανάγκη διαδικασίες, αλλά είναι και λειτουργεί ως διοικητικό όργανο (αναφέρω χαρακτηριστικά την απόφαση της Πλήρους Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην ***Sigma Radio T.V. Ltd v. Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου (2004) 3 Α.Α.Δ. 134***, καθώς και την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην ***ANTENNA LIMITEΔ v. ΑΡΧΗΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, Υποθ. Αρ. 573/2007, ημερ. 23.3.2010***).

Στις προαναφερθείσες αποφάσεις (***Sigma Radio T.V. Ltd*** και ***ANTENNA LIMITEΔ***) κρίθηκε επίσης ότι η λειτουργία μιας διοικητικής αρχής και η υπ' αυτής ακολουθητέα διαδικασία πληροί τα εχέγγυα της ανεξαρτησίας και αμεροληψίας, εφόσον παρέχεται η δυνατότητα πρόσβασης σε αμερόληπτο δικαστήριο για προσβολή της διοικητικής απόφασης. Τονίστηκε συναφώς ότι ο αναθεωρητικός έλεγχος που ασκείται δυνάμει του Άρθρου 146 είναι όντως επαρκής, δεδομένου ότι είναι διοικητική πράξη που τίθεται υπό αναθεώρηση, και ότι διαφορετική προσέγγιση θα παραγνώριζε τη φύση του δικαστικού ελέγχου ως ακυρωτικού και θα ισοδυναμούσε με κατάργηση της έννοιας της φύσης της διοικητικής διαδικασίας. Επισημαίνω στο σημείο αυτό και την απόφαση του Ε.Δ.Α.Δ. στην ***Sigma Radio Television Ltd v. Cyprus***,

Applications nos. 32181/04 and 35122/05, όπου το Δικαστήριο, κατά την εξέταση της προαναφερθείσας απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην **Sigma Radio T.V. Ltd**, διαπίστωσε ότι “*the Supreme Court fully satisfied the requirements of independence and impartiality and provided the other guarantees of Article 6 of the Convention*”.

Δεν μου διαφεύγει ότι οι πιο πάνω αποφάσεις αφορούσαν την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης, η οποία έχει κατ’ επανάληψη λεχθεί ότι αποτελεί διοικητική αρχή, ωστόσο δεν μπορώ να αντιληφθώ γιατί, εντός του ίδιου πλαισίου και υπό το φως των πιο πάνω αποφάσεων, να μην αποτελεί και/ή να μην μπορεί να χαρακτηριστεί ως διοικητική αρχή και η Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού, οι αρμοδιότητες και ο τρόπος λειτουργίας της οποίας και ειδικότερα η μεθοδολογία διερεύνησης παραβάσεων και λήψης αποφάσεων, όπως προκύπτει από το Νόμο, είναι δομημένος κατ’ αντιστοιχία με τον τρόπο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε θέματα ανταγωνισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε.). Όπως δε ορθά επισημαίνει η ευπαίδευτη συνήγορος για την καθ’ ης η αίτηση, αναλογικότητα υπάρχει και μεταξύ του ελέγχου που ασκείται από τα Δικαστήρια της Ε.Ε. επί αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε θέματα ανταγωνισμού και του αντίστοιχου ελέγχου του Ανωτάτου Δικαστηρίου (και νυν του Διοικητικού Δικαστηρίου) σε αντίστοιχες αποφάσεις της Επιτροπής

Προστασίας του Ανταγωνισμού, δεδομένης και της διάταξης του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, σύμφωνα με την οποία ο έλεγχος των Δικαστηρίων της Ε.Ε. συνίσταται σε έλεγχο νομιμότητας στη βάση αναρμοδιότητας, παράβασης ουσιώδους τύπου, παράβασης των Συνθηκών ή οποιουδήποτε κανόνα σχετικού με την εφαρμογή τους και κατάχρησης εξουσίας. Έχει δε καταστεί σαφές και σε επίπεδο Ενωσιακού δικαίου ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «δικαστήριο» εν τη εννοία του άρθρου 6 της Ε.Σ.Δ.Α., ενώ ο έλεγχος που ασκείται από το Γενικό Δικαστήριο (πρώην Πρωτοδικείο) επί των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με τις οποίες διαπιστώνεται παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού και επιβάλλονται πρόστιμα αποτελεί αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο της προσβαλλόμενης πράξης (βλ. **Υπόθεση T-348/94, Espanola SA v. Επιτροπής**, Συλλογή 1998, σ. ΙΙ-1875, η οποία στη συνέχεια επικυρώθηκε με την απόφαση C-282/98 του Δ.Ε.Ε., Συλλογή 2000, σ. Ι-9817).

Ενόψει των πιο πάνω, καταλήγω ότι σαφώς και η Επιτροπή, ενεργώντας στα πλαίσια του Νόμου και των υπ' αυτού καθοριζομένων αρμοδιοτήτων της, υπέχει το χαρακτήρα διοικητικού οργάνου και ως τέτοιο λειτουργεί, με σαφώς δομημένες λειτουργίες και κατ' ανάλογη εφαρμογή του αντίστοιχου πλαισίου λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όσον αφορά θέματα ανταγωνισμού, σε επίπεδο Ενωσιακού δικαίου. Η δε δυνατότητα προσφυγής ενώπιον αμερόληπτου και

ανεξάρτητου Δικαστηρίου δυνάμει του Άρθρου 146 του Συντάγματος, όπως έχει λεχθεί και πιο πάνω, διασφαλίζει επαρκώς τα εχέγγυα αμεροληψίας και ανεξαρτησίας και, συνακόλουθα, ουδεμία παραβίαση των διατάξεων του Άρθρου 30.2 του Συντάγματος και 6 της Ε.Σ.Δ.Α. υφίσταται.

Στη βάση των πιο πάνω, δεν μπορώ να συμφωνήσω ούτε με τον ισχυρισμό ότι οι υπό της Επιτροπής επιβαλλόμενες κυρώσεις συνιστούν ποινικές κυρώσεις. Ο ίδιος ο Νόμος (βλ. άρθρο 42) χαρακτηρίζει ως «*διοικητικά πρόστιμα*» τις υπό της Επιτροπής επιβαλλόμενες χρηματικές ποινές για παραβάσεις των διατάξεων αυτού. Επιπρόσθετα, το Ανώτατο Δικαστήριο έχει κατ' επανάληψη αποφανθεί ότι οι υπό των διαφόρων διοικητικών οργάνων επιβαλλόμενες κυρώσεις δεν αποτελούν ποινές ποινικού δικαίου, αλλά διοικητικές ποινές που προκύπτουν από διοικητική διαδικασία (βλ. ***Μυροφόρα (Μιράντα) Παπαγεωργίου ν. Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου, Υποθ. Αρ. 585/2007, ημερ. 9.6.2009, Α.Τ.Η.Κ. ν. Επιτρόπου Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων, Υποθ. Αρ. 1339/2006, ημερ. 19.3.2007, Sigma Radio T.V. Ltd ν. Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, Υποθ. Αρ. 1096/01, ημερ. 7.1.2003 και Sigma Radio T.V. Ltd ν. Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, Υποθ. Αρ. 393/2003, ημερ. 14.2.2006***). Όπως αποφασίστηκε σε παρόμοιο ζήτημα από το Ανώτατο Δικαστήριο στην ***Αίτηση Αρ. 78/91, Παμπίνος***

Χαραλάμπους κ.α, για άδεια υποβολής αίτησης για την έκδοση εντάλματος Prohibition και αφορούσε τη δικαστική διαδικασία που διεξαγόταν ενώπιον της Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού σχετικά με την απεργία των πρατηριούχων πετρελαιοειδών με αριθμό 1313/A, «η Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού δεν ήταν δικαστήριο, ούτε δικαστική επιτροπή, ούτε ασκούσε δικαστική εξουσία, οι δε ποινές που είχε εξουσία να επιβάλει ήσαν διοικητικής, και όχι ποινικής, φύσεως». Μάλιστα, στα **Πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας" 1929-1959, στη σελ. 168, Κεφ. Δ, παράγραφος 3(viii), με τίτλο "Διοικητικά Μέτρα και διοικητικάί ποινάί", στην οποία γίνεται παραπομπή από την πιο πάνω απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, αναφέρονται τα εξής, άμεσα σχετικά:**

*«Σημειωτέον, ότι η νομολογία ονομάζει διοικητικά μέτρα και τας καλουμένας διοικητικές ποινάς (πλην των πειθαρχικών), ήτοι πρόστιμα κλπ. επιβαλλόμενα εις βάρος των διοικουμένων των μη διατελούντων εν πειθαρχική σχέσει προς το Κράτος ή άλλον οργανισμόν δημοσίου δικαίου, ουχί προς κολασμόν των, αλλά προς εξαναγκασμόν των, όπως συμμορφώνται προς ωρισμένας νομίμους υποχρεώσεις των: 1276 (34), 436, 538 (51), 1825 (54), **δια την εξασφάλισιν της κανονικής λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών και χάριν του γενικού συμφέροντος**».*

Ενόψει των πιο πάνω, καταλήγω ότι ούτε ο ισχυρισμός περί παραβίασης των διατάξεων του Άρθρου 30.2 του Συντάγματος και του άρθρου 6 της Ε.Σ.Δ.Α. ευσταθεί και, συνακόλουθα, αυτός υπόκειται σε απόρριψη.

Εν κατακλείδι, πέραν των όσων έχω αναφέρει πιο πάνω, έχω την άποψη ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αποτελεί προϊόν δέουσας έρευνας και είναι πλήρως και/ή δεόντως αιτιολογημένη και δυνάμενη να υπαχθεί στον απαιτούμενο δικαστικό έλεγχο, ως η νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου πάγια και διαχρονικά απαιτεί. Ούτε και έχω διαπιστώσει την ύπαρξη πλάνης κατά τη λήψη αυτής, ως ο ισχυρισμός των αιτητριών.

Κατά συνέπεια, οι προσφυγές αποτυγχάνουν και απορρίπτονται με €1.500 έξοδα εναντίον των αιτητριών και υπέρ της καθ' ης η αίτηση. Η προσβαλλόμενη απόφαση επικυρώνεται με βάση το Άρθρο 146.4(α) του Συντάγματος.

Φ.ΚΩΜΟΔΡΟΜΟΣ, Δ.Δ.Δ.